

ΜΕΡΟΣ 2

Δραστηριότητες

2.1 Ενδεικτικές δραστηριότητες ευαισθητοποίησης για Παιδιά Νηπιαγωγείου και Δημοτικού Σχολείου

2.1.1 Βιωματικές δραστηριότητες

Η φιλοσοφία όλων των δραστηριοτήτων που απευθύνονται στους/στις μαθητές/τριες ορίζεται από το θεωρητικό πλαίσιο της ενταξιακής εκπαίδευσης και προσεγγίζει την αναπηρία, με βάση το κοινωνικό μοντέλο, όπως αυτό νοηματοδοτήθηκε στο θεωρητικό πλαίσιο του Οδηγού.

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται αρχικά ενδεικτικές δραστηριότητες γνωριμίας των μαθητών/τριών, με βασικό στόχο την ουσιαστική επαφή, τη γνωριμία με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που μπορεί να έχει ένας/μία μαθητής/τρια μετανάστης, πρόσφυγας, μαθητής/τρια με αναπηρία, ιδιαίτερη εκπαιδευτική ανάγκη κλπ. Ως «γνωριμία» δεν ορίζεται η φιλοσοφία του «γνωρίζω το όνομά σου και συνυπάρχω σε μία τάξη» αλλά «σε γνωρίζω ουσιαστικά, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχεις, τις διαφορετικές ανάγκες ή γλώσσα που μπορεί να έχεις σε σχέση με μένα, το συγκεκριμένο τρόπο που μπορεί καμιά φορά να έχεις για να με προσεγγίσεις αλλά και τους λόγους για τους οποίους μπορεί να ενεργείς πολλές φορές διαφορετικά από μένα». Όλες οι δραστηριότητες έχουν στόχο να καλλιεργούν ένα ευρύτερο κλίμα αποδοχής και συνεργασίας ανάμεσα στα μέλη της ομάδας των μαθητών/τριών, ώστε κάθε ομάδα να είναι ικανή να δέχεται, να σέβεται κάθε παιδί που να «χωράει» σε αυτήν.

Τέλος, κρίθηκε απαραίτητο να υπάρξουν κάποιες δραστηριότητες που έχουν συγκεκριμένη κατεύθυνση ευαισθητοποίησης σε συγκεκριμένες αναπηρίες. Αυτό δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι επιδιώκεται να καλλιεργηθεί μία αντίληψη «κατηγοριοποίησης» των αναπηριών, αλλά λόγω των ιδιαίτερων μαθησιακών και αναπτυξιακών χαρακτηριστικών των μαθητών/τριών μιας συγκεκριμένης αναπηρίας κρίθηκε σκόπιμο από την ομάδα ανάπτυξης των δραστηριοτήτων να επιχειρηθεί με κάποιες δραστηριότητες μία πιο δυναμική εστιασμένη ευαισθητοποίηση.

- Στόχοι**
- ⊙ Να εστιάσει το κάθε παιδί σε ένα χαρακτηριστικό του και να το δηλώσει στην ομάδα.
 - ⊙ Να παρατηρήσουν τα παιδιά διαφορές και ομοιότητες και να καλλιεργηθεί κλίμα σεβασμού ανάμεσά τους.
 - ⊙ Να κατανοήσουν τα οφέλη της ποικιλότητας μέσα στις ομάδες.
 - ⊙ Να κατανοήσουν ότι ο καθένας/μιά είναι σημαντικός/ή μέσα στην ομάδα και όλοι/ες έχουν να προσφέρουν.
 - ⊙ Να προσεγγίσουν τη διαδικασία του αυτοπροσδιορισμού.
 - ⊙ Να συνεργαστούν σε μικρές ομάδες και να εμπλέξουν με δημιουργικό τρόπο τα χαρακτηριστικά που έχουν αναφερθεί.

Προτεινόμενες Τάξεις

Γ΄ έως Στ΄ Δημοτικού

Ενδεκτική Διάρκεια

1 διδακτική ώρα

**Γνωστικό Αντικείμενο
Σύνδεση με ΠΣ**

Ευέλικτη Ζώνη
Θεατρική Αγωγή
Γλώσσα

Υλικά

- ◆ λευκά αυτοκόλλητα χαρτάκια
- ◆ μαρκαδόροι

Περιγραφή

Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές/τριες να ζωγραφίσουν, με το αγαπημένο τους χρώμα, στο αυτοκόλλητο χαρτάκι που έχουν πάρει τον εαυτό τους, έχοντας στο μυαλό τους ένα στοιχείο του χαρακτήρα τους που νιώθουν ότι θα είναι πολύ βοηθητικό⁸ στην ομάδα, καθόλη τη διάρκεια της χρονιάς. Για παράδειγμα, «Μαρία η οργανωτική» κ.ο.κ. Ο/Η δάσκαλος/α καλεί τα παιδιά να φτιάξουν έναν κύκλο. Κάθε μαθητής/τρια μπαίνει στο κέντρο του κύκλου και παρουσιάζει τον εαυτό του με μία κίνηση, λέγοντας το όνομα και το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που επέλεξε να μοιραστεί. Η υπόλοιπη ομάδα στον κύκλο

8 Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά πώς θα επιλέξουν το «βοηθητικό» χαρακτηριστικό τους, συνδέοντάς το με κάτι που τα ίδια πιστεύουν πως κάνουν καλά.

μιμείται αυτόν που είναι στο κέντρο, λέγοντας εν χορώ και με την ίδια κίνηση, ό,τι έχει πει και έχει κάνει ο/η μαθητής/τρια στο κέντρο. Έπειτα, μπαίνει ένας/μία άλλος/η μαθητής/τρια στο κέντρο του κύκλου και το παιχνίδι συνεχίζεται με τον ίδιο τρόπο, μέχρι όλοι/ες οι μαθητές/τριες να παρουσιαστούν.

Ο/η εκπαιδευτικός/εμπυχωτής βάζει μουσική και οι μαθητές/τριες κινούνται ανεξάρτητα πια από τον κύκλο στο χώρο, με την κίνηση που επέλεξαν και συστήνονται για μια ακόμη φορά πλησιάζοντας ο ένας τον άλλον, όπως θέλουν. Όταν ο/η δάσκαλος/α παρατηρήσει ότι οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες έχουν σχετιστεί συστήνοντας τον εαυτό τους ο ένας στον άλλον, τους/τις προτρέπει, όταν η μουσική σταματήσει, να φτιάξουν τυχαία ζευγάρια με τον/την πιο κοντινό/ή τους και να παραμείνουν ακίνητοι/ες. Ο/η δάσκαλος/α δίνει οδηγία στα παιδιά να συζητήσουν για δύο τρία λεπτά γι' αυτό το χαρακτηριστικό που ανέφεραν στην αρχή. Να αναλύσουν, δηλαδή, λίγο περισσότερο, γιατί θεωρούν ότι αυτό είναι σημαντικό για την ομάδα, κ.ο.κ.

Στο σημείο αυτό και αφού έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να κινηθούν πάλι με τη μουσική, αποφεύγοντας ο/η ένας/μία τον/την άλλον/η, εξαιτίας του χαρακτηριστικού του. Ενθαρρύνονται να παρατηρήσουν το σχήμα που δημιουργείται, όταν τα μέλη μιας ομάδας αποφεύγουν να πλησιάσουν το ένα το άλλο. Ο/Η δάσκαλος/α, κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας, μπορεί να παροτρύνει άμεσα τα παιδιά, λέγοντας:

«Παρατήρησε το σχήμα που δημιουργείται στην ομάδα, όταν όλοι αποφεύγουν να έρθουν κοντά».

«Παρατήρησε πώς νιώθεις, όταν σε αποφεύγουν».

«Πώς μπορεί να νιώθει αυτός/αυτή που αποφεύγεις;»

Όταν σταματήσει η μουσική, θα πρέπει να σταματήσουν και τα παιδιά και να μην έχουν βλεμματική επαφή με κανέναν/καμία. Όταν ξαναρχίσει η μουσική, οι μαθητές/τριες παίρνουν την οδηγία ότι θα πρέπει να πλησιάσουν πάλι το ζευγάρι τους, λόγω του χαρακτηριστικού που έχουν δηλώσει.

Οι μαθητές/τριες πάλι ενθαρρύνονται να παρατηρήσουν το σχήμα που σχηματίζεται, όταν προσπαθούμε να πλησιάσουμε ο/η ένας/μία τον/την άλλον/η. Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται σε κύκλο συζητώντας με τους/τις μαθητές/τριες τις σκέψεις τους γι' αυτά που παρατήρησαν.

Ενδεικτικές ερωτήσεις που μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί:

- ▶ *Πώς σας φάνηκε η διαδικασία να ακούτε τον άλλον να σας μιλάει για τον εαυτό του και πώς νιώσατε, όταν μιλούσατε για εσάς;*
- ▶ *Τι παρατηρήσατε στην ομάδα, όταν προσπαθούσατε να αποφύγετε ο/η ένας/μία τον/την άλλον/η;*

- ▶ Πώς νιώσατε, όταν πλησιάζατε ο/η ένας/μία τον/την άλλον/η;
- ▶ Τι σημαίνει να αξιοποιώ τις δυνατότητες του κάθε μέλους στην ομάδα;
- ▶ Πώς στ' αλήθεια μπορούμε να αξιοποιούμε (αξιοποιήσουμε;) όλες τις δυνατότητες των παιδιών;
- ▶ Τι σημασία έχει να στεκόμαστε στις δυνατότητες/σε αυτό που κάνει καλά και όχι στις αδυναμίες του κάθε παιδιού μέσα στην ομάδα;

Ενδεικτικές προεκτάσεις

1. Ο/η εκπαιδευτικός, εφόσον η δραστηριότητα έχει ολοκληρωθεί σε ζευγάρια, μπορεί να προχωρήσει φτιάχνοντας μικρές ομάδες των τεσσάρων. Η κάθε ομάδα παίρνει την οδηγία να φτιάξει μία μικρή θεατρική δράση-δρώμενο, αξιοποιώντας τα χαρακτηριστικά που έχουν αναφέρει τα παιδιά.

Π.χ.: Φτιάξτε μία μικρή ιστορία με τους ρόλους σας και δείξτε πώς μπορείτε να επικοινωνήσετε μεταξύ σας μέσα από αυτούς. Ένας οργανωτικός, μία γκρινιάρρα και ένας ευαίσθητος.

Στη συνέχεια, θα συνεχιστεί η δραστηριότητα με το παιχνίδι «αποφεύγω» - «πλησιάζω» και θα ολοκληρωθεί με συζήτηση.

2. Εάν η δραστηριότητα πραγματοποιηθεί με νήπια, η αρχική οδηγία του/της νηπιαγωγού θα είναι «ζωγραφίστε τον εαυτό σας με ένα χαρακτηριστικό σας». Αφού ζωγραφίσουν τον εαυτό τους στο αυτοκόλλητο, μπορεί να ζητηθεί να μιλήσουν γι' αυτό το ανθρωπάκι που ζωγράρισαν (τον εαυτό τους) θέτοντας ερωτήματα, όπως:

*«Τι κάνει;» «Τι του αρέσει να κάνει;» «Τι του αρέσει να τρώει;»
«Ποιο είναι το αγαπημένο του παιχνίδι;» κ.ά.*

Με αυτόν τον τρόπο, θα μπουν σε μια διαδικασία διαλόγου, ώστε να γνωριστούν καλύτερα. Τα νήπια θα ολοκληρώσουν το παιχνίδι φτιάχνοντας ένα κολάζ. Ο/Η εκπαιδευτικός έχει σχεδιάσει σε ένα χαρτόνι μία τάξη. Ένα-ένα νήπιο κολλάει τον εαυτό του μέσα σε αυτή την τάξη σε όποιο μέρος του χαρτονιού θέλει. Η συγκεκριμένη τοποθέτηση αποτελεί και δείγμα κοινωνιογράμματος για τον/την εκπαιδευτικό. Το κοινωνιόγραμμα ασχολείται με τη μέτρηση (αξιολόγηση) των κοινωνικών σχέσεων που αναπτύσσονται ανάμεσα στα μέλη μεταξύ των μελών μιας ομάδας. Προσπαθεί να συλλάβει και να εκφράσει ποσοτικά και ποιοτικά τις κοινωνικές επαφές και τις σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στα μέλη μιας ομάδας ή ανάμεσα σε διάφορες κοινωνικές ομάδες.

3. Στην περίπτωση που στην ομάδα υπάρχει μαθητής/τρια που δεν έχει αναπτύξει λόγο, θα ενθαρρύνουμε τους/τις υπόλοιπους/ες μαθητές/τριες να παρατηρήσουν και να εντοπίσουν ένα χαρακτηριστικό του/της μαθητή/τριας και να το πουν στην ομάδα. Στο σημείο αυτό, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός/ή με τους/τις υπόλοιπους/ες μαθητές/τριες και τους χαρακτηρισμούς που θα χρησιμοποιήσουν. Επιπλέον, θα μπορούσε ο/η εκπαιδευτικός να έχει εκτυπώσει κάρτες με διάφορες ενέργειες (παιδί που βοηθάει κάποιο άλλο παιδί σε μία δραστηριότητα ή κάποιο που φτιάχνει κατασκευές με τουβλάκια κ.ο.κ.) και να διαλέξει μόνος του ο/η μαθητής/τρια χωρίς λόγο ποιο χαρακτηριστικό που παρουσιάζεται στην κάρτα τον/την αντιπροσωπεύει, εφόσον του/της έχουμε δώσει τις κατάλληλες επεξηγήσεις. Η συγκεκριμένη διαδικασία αποτελεί μια πολύ καλή ευκαιρία, ώστε να υπογραμμίσει ο/η εκπαιδευτικός στα παιδιά, ότι υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι επικοινωνίας και ότι ο λόγος, αν και κυρίαρχος, είναι ένας από αυτούς και όχι ο μοναδικός.
4. Ως προέκταση ή εμπλουτισμό της συγκεκριμένης δραστηριότητας μπορούμε να εντάξουμε μαζί με την κίνηση στην παρουσίαση του εαυτού του/της ένα συγκεκριμένο νόημα. Για παράδειγμα, εάν ο/η μαθητής/τρια δηλώσει ή δείξει ως χαρακτηριστικό του, την «ευαισθησία» του, μπορεί να συνοδέψει την κίνησή του και με ένα νόημα που θα παραπέμπει σε εκείνον που διαθέτει «ευαισθησία». Αυτή η διαδικασία παραπέμπει και στη χρήση νοηματικών ονομάτων που χρησιμοποιούν οι Κωφοί/ές. Ως πρότυπο, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα δικό του χαρακτηριστικό και να δηλώσει στην ομάδα και το δικό του/της νοηματικό όνομα, π.χ.: *«Εμένα με λένε Βάλια και το νοηματικό μου όνομα θα μπορούσε να είναι ...»*.

Στη συνέχεια, προεκτείνουμε τη δραστηριότητα και βρίσκουμε για όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες ένα νοηματικό όνομα, το οποίο θα διατηρηθεί και θα χρησιμοποιηθεί καθόλη τη διάρκεια της χρονιάς.

- Στόχοι**
- ⊙ Να αναδυθούν στερεότυπα και προκαταλήψεις.
 - ⊙ Να κατανοήσουν τα παιδιά ότι τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις δεν ανταποκρίνονται πάντα στην πραγματικότητα.
 - ⊙ Να εντοπίσουν ομοιότητες μεταξύ τους, ανεξάρτητα από τη διαφορετικότητα/ατομικότητά τους, αλλά και διαφορές που δεν εμποδίζουν την αλληλεπίδρασή τους στην ομάδα και την ομαλή συνύπαρξη.

Προτεινόμενες Τάξεις

Νηπιαγωγείο & Δημοτικό
(αυξάνοντας τον βαθμό “δυσκολίας”)

Ενδεικτική Διάρκεια

1 διδακτική ώρα

**Γνωστικό Αντικείμενο
Σύνδεση με ΠΣ**

Ευέλικτη Ζώνη
Θεατρική Αγωγή

Υλικά

- ◆ κρουστό (ταμπουρίνο, ντέφι κλπ.) ή μουσική
- ◆ εφημερίδες
- ◆ ψαλίδια
- ◆ κόλλες
- ◆ μεγάλο χαρτόνι

Περιγραφή

Ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει σε κάθε παιδί ένα φύλλο εφημερίδας και δίνει την οδηγία:

«Περπατάς σαν κατάσκοπος με την εφημερίδα, κρύβοντας το πρόσωπό σου, με στόχο να μην κοιτάς κανέναν/καμία και να μη σε βλέπει και κανείς/καμία».

Εάν επιθυμεί ο/η εκπαιδευτικός, μπορεί να βάλει μουσική, καθώς τα παιδιά κινούνται στην τάξη ή απλά με έναν ήχο, παλαμάκι ή κρουστό, τα παιδιά θα σταματούν και θα ξεκινούν. Στο σταμάτημα του ήχου, τα παιδιά σταματούν να κινούνται και καλούνται «κατασκοπικά» να παρατηρούν το/τη διπλανό/ή τους ή όσα περισσότερα παιδιά μπορούν.

Κατά τη διάρκεια της δράσης, η οδηγία επεκτείνεται, και ζητείται από τα παιδιά καθόλη τη διάρκεια της κίνησής τους, να παρατηρούν διακριτικά τα υπόλοιπα και να προσπαθούν να εντοπίζουν ομοιότητες ως προς τα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά. Εάν τα παιδιά είναι μεγαλύτερα, μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να δώσει και την οδηγία «Καθώς παρατηρείς τους

άλλους, εκτός από τα εξωτερικά χαρακτηριστικά, σκέψου τι ομοιότητες ή διαφορές φαντάζεσαι ότι μπορεί να έχεις με κάποιον κοιτάζοντάς τον απλά».

Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία, αφήνονται οι εφημερίδες σ' ένα τραπέζι και όλη η ομάδα κάθεται σε κύκλο. Οι εφημερίδες θα χρησιμοποιηθούν αργότερα για ομαδική κατασκευή. Ακολουθεί συζήτηση συντονισμένη από τον/την εκπαιδευτικό, σχετικά με τις παρατηρήσεις των παιδιών.

Για παράδειγμα, τα παιδιά ενθαρρύνονται αρχικά να παρατηρήσουν αν φοράει κάποιος το ίδιο χρώμα μπλούζα, αν έχουν το ίδιο χρώμα μαλλιών, ματιών, κ.ο.κ. Η επισήμανση των εξωτερικών χαρακτηριστικών πραγματοποιείται για «ζέσταμα» και κατανόηση του τρόπου προσέγγισης της δραστηριότητας. Εν συνεχεία, τα παιδιά ενθαρρύνονται να πουν τι φαντάζονται για τους διπλανούς τους ή τι φαντάζονταν, ενώ τους παρατηρούσαν νωρίτερα. Ένα ενδιαφέρον στοιχείο εδώ, είναι να ρωτήσει ο/η εκπαιδευτικός τα παιδιά με στόχο την ανάδειξη προκαταλήψεων, γιατί μπορεί να πιστεύουν ότι με κάποιους έχουν περισσότερες ομοιότητες ή διαφορές. Για παράδειγμα, κάποιο παιδί μπορεί να πει ότι φαντάστηκε ότι έχει ομοιότητα με τον Γ. και αγαπούν και οι δύο τον αθλητισμό, επειδή φοράνε και οι δύο φόρμες. Ο Γ. μπορεί στα αλήθεια να αγαπά τον αθλητισμό, μπορεί και όχι, όμως. Οπότε, εάν ερωτηθεί ο Γ. και πει πως δεν συμπαθεί τον αθλητισμό, αναδύεται το ζήτημα των εύκολων συμπερασμάτων που πολλές φορές βγάζουν οι άνθρωποι, καθώς και των ποικίλων προκαταλήψεων και στερεοτύπων, τα οποία δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

Η συζήτηση συνεχίζεται βασιζόμενη σε αυτή τη φιλοσοφία και ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να αναδείξει μαζί με τα παιδιά την επιρροή που έχουν οι προκαταλήψεις μας. Κατά πόσο, για παράδειγμα, ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα ή όχι. Επίσης, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να αναφερθεί και στο πόσο δύσκολα μπορεί να αλλάξει μία προκατάληψη. Στη συζήτηση θα πρέπει να εμπλακούν όλοι/ες οι μαθητές/τριες και να εντοπίσουν τα σημαντικά σημεία ανάμεσά τους (τα κοινά τους σημεία;) αλλά και τα νοήματα που κατανοούν μέσα από τη δραστηριότητα.

Ενδεικτικές προεκτάσεις

Εάν επιθυμεί ο/η εκπαιδευτικός να συνεχίσει τη δραστηριότητα, εμπλέκοντας (προσθέτοντας) και μία εικαστική δημιουργία, καλεί τα παιδιά να φτιάξουν μία ομαδική κατασκευή με τις εφημερίδες. Κάθε παιδί σχεδιάζει πάνω στην εφημερίδα τον εαυτό του. Μία ανθρώπινη φιγούρα, όπως αυτό επιθυμεί. Βασική προϋπόθεση είναι να είναι ολόκληρη, όλο το σώμα, δηλαδή, και όχι μόνο το πρόσωπο. Αφού ολοκληρωθούν οι φιγούρες, τοποθετούνται σε κύκλο «χέρι-χέρι», με το μόντο ότι *«όλοι/ες έχουν μία θέση σε αυτόν τον κύκλο»*.

- Στόχοι**
- ⊙ Να παρατηρήσουν όλα τα παιδιά τους/τις συμμαθητές/τριές τους, ως προς τις διαφορές τους, αντιλαμβανόμενοι/ες την ατομικότητα του καθενός μέσα στην ομάδα.
 - ⊙ Να κατανοήσουν ότι όλοι όσοι ανήκουν σε μία ομάδα έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά, τα οποία αποτελούν εμπλουτισμό στην οποιαδήποτε διαδικασία.
 - ⊙ Να συνδυαστούν / αναδειχθούν με δημιουργικό τρόπο όλες οι διαφορές, στοχεύοντας σε ένα κοινό αποτέλεσμα.

Προτεινόμενες Τάξεις

Δημοτικό

Ενδεκτική Διάρκεια

1 διδακτική ώρα

Γνωστικό Αντικείμενο
Σύνδεση με ΠΣ

Ευέλικτη Ζώνη
Θεατρική Αγωγή

Υλικά

- ◆ μουσική
- ◆ ταμπουρίνο
- ◆ χαρτιά Α4
- ◆ μαρκαδόροι

Περιγραφή

Οι μαθητές/τριες καλούνται να κινηθούν στο χώρο, κάνοντας «παράξενες» κινήσεις με το σώμα τους και ενθαρρύνονται να κάνουν μορφασμούς και να παίρνουν πόζες (παγωμένες εικόνες) με το σταμάτημα της μουσικής. Η διαδικασία εξελίσσεται, ενώ ακούγεται ένα μουσικό κομμάτι (προτείνεται το «Booty Swing» των Parovoz Stelar), με την οδηγία:

«Όταν σταματά η μουσική, σταματάς κι εσύ».

Αφού υλοποιηθεί αυτή η διαδικασία 3-4 φορές και ο/η εκπαιδευτικός αντιληφθεί ότι η ομάδα έχει συντονιστεί, προχωρά στη δεύτερη οδηγία. Κάθε μαθητής/τρια, αφού μείνει ακίνητος/η με το σταμάτημα της μουσικής, θα πρέπει να παρατηρήσει σιωπηλά έναν/μία συμμαθητή/ριά του. Τα ρούχα του/της, τα χέρια του/της, την πόζα του (την στάση του/της), το κεφάλι του/της, κ.ά. Κάθε φορά που σταματά η μουσική, θα πρέπει να παρατηρεί κάποιον/α άλλον/άλλη από αυτόν/ή που παρατήρησε προηγουμένως. Επαναλαμβάνουμε

αυτή τη διαδικασία αρκετές φορές, ώστε οι μαθητές/τριες να έχουν την ευκαιρία να παρατηρήσουν όσους/ες περισσότερους/ες συμμαθητές/τριές τους. Έπειτα, ο/η εκπαιδευτικός δίνει την οδηγία στα παιδιά, μόλις παρατηρήσουν κάτι κοινό που έχουν με κάποιον/α άλλον/η, να τον/την πλησιάζουν και να δημιουργούν ζευγάρια (π.χ. όσο αφορά στη στάση τους, έχουν και οι δύο τα χέρια, ή το κεφάλι τους ψηλά). Εν συνεχεία, το κάθε ζευγάρι τώρα, καθώς προχωρά, θα διατηρεί το κοινό χαρακτηριστικό, θα συνεχίζει την κίνησή του, παρατηρώντας τα άλλα ζευγάρια και καλείται να βρει ένα άλλο ζευγάρι που έχει εντοπίσει ότι να είναι τελείως διαφορετικό από αυτό, κυρίως ως προς τις πόζες (τη στάση) και τις κινήσεις του. Με αυτόν τον τρόπο, δημιουργούνται τετράδες, μικρές ομάδες. Η δράση συνεχίζεται για λίγο στις τετράδες. Όταν οι τετράδες αλληλεπιδράσουν κινητικά για λίγη ώρα, ο/η εκπαιδευτικός ρωτά την κάθε ομάδα, ποιο είναι το κοινό χαρακτηριστικό που έχουν μεταξύ τους και ποιες οι διαφορές τους. Αφού απαντήσουν όλες οι ομάδες, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να φτιάξουν μία μικρή θεατρική δράση, με λόγο ή χωρίς, όπου θα δείχνουν μία ιστορία βασιζόμενοι σε αυτές τις κινήσεις, τις κοινές αλλά και τις διαφορετικές.

Ενδεικτικές προεκτάσεις

Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει προετοιμαστεί επαρκώς ως προς το μουσικό ερέθισμα που θα παράσχει και, στην περίπτωση που υπάρχει στην ομάδα κωφός/ή μαθητής/τρια, να έχει ένα τύμπανο ή ταμπουρίνο ως βοηθητικό αντικείμενο, ώστε όταν ακούγεται μουσική, να χτυπά το όργανο και όταν σταματά η μουσική, να σταματά κι εκείνος/η. Με αυτόν τον τρόπο, ο/η εν λόγω μαθητής/τρια θα μπορεί να συμμετέχει ευκολότερα, ακολουθώντας τις οδηγίες και μιμούμενος τους/τις υπόλοιπους/ες. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα, επειδή είναι αρκετά απαιτητική ως προς το συντονισμό, τις οδηγίες και το συγχρονισμό της ομάδας, δεν χρειάζεται να έχει πιθανές κατευθυνόμενες προεκτάσεις. Σε κάθε περίπτωση, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να διευρύνει τα ζητούμενα ή να τα αλλάξει με συγκεκριμένα κριτήρια αναζήτησης, ανάλογα με τις ανάγκες της ομάδας του και τη χρονική στιγμή όπου βρίσκονται. Για παράδειγμα, μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να γίνουν ζευγάρια με άλλους που φορούν το ίδιο είδος παπουτσιών, π.χ. αθλητικά, χωρίς κορδόνια κλπ. Ή ακόμα, αν είναι μεγαλύτερα τα παιδιά, τεθεί πιο δύσκολο κριτήριο, για παράδειγμα, να κάνουν ζευγάρι με κάποιον/α που το όνομά του/της ξεκινά από το ίδιο γράμμα με το δικό τους ή εάν δεν βρίσκουν κάποιον/α από το ίδιο γράμμα, κάποιον/α που το αρχικό γράμμα του ονόματός του είναι πριν ή μετά από το δικό του. Το συγκεκριμένο κριτήριο απαιτεί να γνωρίζουν όλοι/ες οι μαθητές/τριες τα ονόματα των υπολοίπων. Εάν θέλει ο/η εκπαιδευτικός να ενδυναμώσει περισσότερο την ομαδικότητα και να αμβλύνει τη διάκριση των μελών μέσα στην ομάδα, μπορεί να δώσει οδηγία:

«Πλησίασε εκείνον/η που πιστεύεις ότι δεν γνωρίζεις καλά».

Μ' ένα χρώμα ξεκινώ σ' έναν κύκλο για να μπω

- Στόχοι**
- ◉ Να βιώσουν τα παιδιά την εμπειρία του «ανήκειν» σε μία ομάδα, όπου από την ατομικότητα μπαίνουν στην ομαδικότητα.
 - ◉ Να αλληλεπιδράσουν με όλη την ομάδα και να έρθουν σε σωματική επαφή με όλα τα παιδιά.
 - ◉ Να κατανοήσουν ότι όλοι/ες έχουν θέση στην ομάδα και είναι αποδεκτοί/ές, διατηρώντας ο/η καθένας/μιά τα χαρακτηριστικά του.

Προτεινόμενες Τάξεις

Νηπιαγωγείο
Α', Β', Γ' Δημοτικού

Ενδεκτική Διάρκεια

1 διδακτική ώρα

Γνωστικό Αντικείμενο Σύνδεση με ΠΣ

Ευέλικτη Ζώνη
Θεατρική Αγωγή
Μαθηματικά

Υλικά

- ♦ μεγάλα πανιά (προτείνεται 3μ. ύφασμα φόδρας ή γάζα σε 3 χρώματα, μπλε-κόκκινο-κίτρινο)
- ♦ κομμένοι κύκλοι από χαρτόνι στα αντίστοιχα χρώματα (5 από κάθε χρώμα),
- ♦ ορχηστρική ευχάριστη μουσική

Στήσιμο πανιών στο χώρο, πριν από την έναρξη της δραστηριότητας

Περιγραφή

Ο/Η εκπαιδευτικός παροτρύνει τα παιδιά να μπουν το ένα πίσω από το άλλο (τρένο) και να τον/την ακολουθήσουν, μέχρι να φτιάξουν έναν κύκλο, έξω από τα πανιά. Ανάλογα με την ηλικία των παιδιών, μπορούμε να παίξουμε λίγο με χωροταξικά παιχνίδια. Για παράδειγμα, όταν ακούνε έναν ήχο, να μπαίνουν μέσα στον κύκλο, να βγαίνουν έξω από τον κύκλο, να πατάνε στο πανί ή όσο ακούν μία μελωδία, να κινούνται μέσα στον κύκλο και όταν σταματήσει, να βρουν μια θέση πάλι έξω από αυτόν. Με αυτόν τον τρόπο, η ομάδα ετοιμάζεται και συντονίζεται για τη συνέχεια. Αφού όλα τα παιδιά πάρουν μία θέση έξω από τον κύκλο, καλούνται να παρατηρήσουν και να θυμηθούν τη θέση τους σε αυτόν. Όταν ακουστεί ο ήχος ή η μουσική, θα πρέπει να κινούνται περιμετρικά μέσα ή έξω από τον κύκλο αλλά όταν σταματήσει η μουσική, πρέπει να πάνε να βρουν την αρχική τους θέση. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να παρατηρήσουν, εάν βρήκαν όλα τη θέση τους. Η παρατήρηση των μαθητών/τριών ως προς την κατεύθυνση της κίνησής τους (μέσα ή έξω από τον κύκλο), ως προς το αν βρίσκουν εύκολα τη θέση τους, αν την διεκδικούν, κ.ο.κ., μπορεί να δώσει χρήσιμες πληροφορίες στον/στην εκπαιδευτικό. Αφού ολοκληρωθεί αυτή η πρώτη φάση, δίνονται στους/στις μαθητές/τριες τυχαία οι χρωματιστοί κύκλοι.

Τα παιδιά κρατούν από έναν κύκλο και στέκονται στη θέση τους

Συνεχίζεται το παιχνίδι με μουσική, αλλά αυτή τη φορά, καλούνται να κινηθούν μέσα στον κύκλο μόνο τα παιδιά που κρατούν κόκκινους κύκλους. Θα συνεχίσουμε ομοίως και με τα άλλα χρώματα.

Κινείται μέσα στον κύκλο μόνο η κόκκινη ομάδα

Αφού όλες οι ομάδες χρωμάτων μπουν σε αυτή τη διαδικασία, εντάσσουμε μέσα στον κύκλο δύο χρώματα (δύο ομάδες παιδιών) που μπορούν να μπερδεύονται και να αγκαλιάζονται, να χαιρετιούνται, να λένε κάτι μεταξύ τους κλπ. Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει αυτά τα παραγγέλματα με τη διαδικασία της καθοδηγούμενης αφήγησης. Ενδεικτικά λέει:

«Και ξαφνικά οι κύκλοι αγκαλιάζονται, τώρα οι κύκλοι χαιρετιούνται...»

Στο τέλος, μπαίνουν όλα τα παιδιά στον κύκλο με τα χρώματά τους και όλα μπερδεύονται σε ένα «χορό» χρωμάτων. Εάν ο/η εκπαιδευτικός το επιθυμεί, μπορούν τα παιδιά να ανταλλάσσουν και χρώματα, καθώς κινούνται αλλά, στο τέλος, θα πρέπει να κρατούν πάλι το αρχικό τους χρώμα. Εν συνεχεία, γίνεται μία μικρή ανατροφοδότηση στον κύκλο.

Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτάει τα παιδιά, ποια φάση του παιχνιδιού τους άρεσε πιο πολύ, τι παρατήρησαν, όταν ήταν μόνο με την ομάδα τους, τι παρατήρησαν, όταν έμπαιναν όλοι μαζί, πώς ένιωσαν και πώς θα ένιωθαν, εάν κάποιος ατομικά ή με την ομάδα του αποκλειόταν από τον κύκλο.

Κλείνοντας το παιχνίδι, κάθε παιδί αφήνει το χρωματιστό του κύκλο στην αρχική του θέση και τον αποχαιρετά. Η ομάδα μπορεί να συνεχίσει κάνοντας μία ομαδική κατασκευή με τους κύκλους.

Προτείνονται ενδεικτικά:

- ▶ Να ζωγραφίσουν τα παιδιά τον εαυτό τους πάνω στον κύκλο με το όνομά τους «Είμαι ο Γιώργος» και τα κολλούν όλα κυκλικά σε ένα χαρτόνι.
- ▶ Να ζωγραφίσουν τα παιδιά τον εαυτό τους πάνω στον κύκλο με το όνομά τους «Είμαι ο Γιώργος» και τα κολλούν όλα κυκλικά σε ένα χαρτόνι.
- ▶ Να έχει εκτυπώσει ο/η εκπαιδευτικός φωτογραφίες των παιδιών, ώστε να κολληθούν πάνω στους κύκλους και, στη συνέχεια, αφού διακοσμήσουν τα παιδιά το πλαίσιο, να κολληθούν σε ένα χαρτόνι.
- ▶ Να φτιαχτεί ένα κυκλικό μόντιλο με τους κύκλους και να το στολίσουν με αυτό την τάξη.
- ▶ Να φτιαχτεί μια γιρλάντα, αφού ενώσουν όλους τους κύκλους μαζί.

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα προτείνεται να πραγματοποιηθεί στην αρχή της χρονιάς για ενδυνάμωση και καλλιέργεια του ομαδικού χαρακτήρα της τάξης.

Ένας διαφορετικός ελέφαντας, μία διαφορετική σκέψη

- Στόχοι**
- ⊙ Να αποκτήσουν οι μαθητές/τριες επίγνωση για το ότι οι άνθρωποι έχουν πολλές διαφορές αλλά και το δικαίωμα να ζουν με αυτές μέσα στην κοινωνία, χωρίς να χρειάζεται ν' αλλάξουν για να είναι αποδεκτοί.
 - ⊙ Να μάθουν να δίνουν αξία στα χαρακτηριστικά του κάθε ατόμου.
 - ⊙ Να γνωρίσουν και να αποδεχτούν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ).
 - ⊙ Να αποβάλουν τυχόν προκαταλήψεις για τα παιδιά με ΔΑΦ.

Προτεινόμενες Τάξεις

Νηπιαγωγείο
Πρώτες τάξεις του Δημοτικού

Ενδεικτική Διάρκεια

3 διδακτικές ώρες

Γνωστικό Αντικείμενο Σύνδεση με ΠΣ

Ευέλικτη Ζώνη
Θεατρική Αγωγή
Γλώσσα
Μελέτη Περιβάλλοντος
Εικαστικά

Υλικά

- ◆ το παραμύθι Έλμερ, ο παρδαλός ελέφαντας του Μακ Κι Ντέιβιντ (εκδ. Πατάκη)
- ◆ 15 χαρτόνια κανσόν
- ◆ λαδοπαστέλ σε διάφορα χρώματα ή χρώματα σε μορφή τέμπερας (μεγάλα μπουκάλια)
- ◆ σφουγγάρια
- ◆ Βίντεο: <https://www.youtube.com/watch?v=D9KgksDFXVU>

Περιγραφή

Ο/Η εκπαιδευτικός αφηγείται το παραμύθι στα παιδιά και ακολουθεί συζήτηση. Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να προβληματιστούν πάνω στο θέμα της διαφορετικότητας που πραγματεύεται η ιστορία με τις ενδεικτικές ακόλουθες ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις θα πρέπει να προσαρμοστούν και να έχουν και ανάλογο βαθμό δυσκολίας ως προς την κριτική σκέψη και τον προβληματισμό των παιδιών, ανάλογα με την ηλικία τους:

- ▶ Πώς αισθάνεται ο Έλμερ και γιατί;
- ▶ Τι μπορεί να έκανε τον Έλμερ να θέλει να αλλάξει;
- ▶ Πώς πιστεύετε ότι τον αντιμετώπιζαν οι άλλοι;
- ▶ Τι γνώμη έχετε για την επιλογή του ν' αλλάξει χρώμα και να γίνει όπως οι υπόλοιποι ελέφαντες;
- ▶ Εσείς έχετε νιώσει ποτέ όπως ο Έλμερ;
- ▶ Τι θα κάνατε στη θέση του;
- ▶ Έχετε γνωρίσει ποτέ κάποιον ή κάποια που να είναι πολύ διαφορετικός από εσάς ή από τα περισσότερα παιδιά;
- ▶ Πώς τον/την αντιμετωπίσατε;
- ▶ Έχετε νιώσει ποτέ να σας αποκλείουν οι άλλοι;
- ▶ Τι θέλει να σας διδάξει αυτή η ιστορία;

Είναι σημαντικό να αναδυθεί η διαφορετική σκέψη, εμφάνιση, προτίμηση κ.ά. που έχουν κάποιοι άνθρωποι, γεγονός που δεν σημαίνει φυσικά ότι θα πρέπει να αποκλείονται από την ομάδα ή να μη γίνεται η σκέψη τους σεβαστή από την ομάδα. Ανάλογα με την ηλικία και το δυναμικό των παιδιών, μπορούμε να τα οδηγήσουμε στον προβληματισμό περί «κανονικότητας», με έναν τρόπο που να ταιριάζει στην ηλικία τους. Κάθε μαθητής/τρια μέσα στην τάξη έχει το δικό του/της τρόπο, από τον οποίο έχουμε να μάθουμε πολλά ή να τον χρησιμοποιήσουμε με ένα δημιουργικό τρόπο. Όταν ολοκληρωθεί η συζήτηση, οι μαθητές/τριες παρακολουθούν το προτεινόμενο βίντεο που έχει αναφερθεί, το οποίο πραγματεύεται τη διαφορετική σκέψη και αντίληψη ενός παιδιού με ΔΑΦ και την αντιμετώπισή του από την κοινωνία.

Εν συνεχεία, διακρίνουμε ομοιότητες και διαφορές των δύο ιστοριών και συνεχίζουμε μία μικρή συζήτηση πάνω σε αυτό το θέμα. Κάποιες ερωτήσεις για έναυσμα και ανάλυση συζήτησης είναι οι ακόλουθες:

- ▶ *Τι θα γινόταν, εάν όλοι καταλάβαιναν ότι ο μικρός μαθητής έκανε αυτό που του ζητήθηκε, δηλαδή να ζωγραφίσει ένα ζώο, αλλά με το δικό του τρόπο, που χαρακτηρίζεται από κυριολεξία;*
- ▶ *Πώς αλλιώς θα μπορούσε να δοθεί η οδηγία πέρα από το κοινό «Ζωγραφίστε ένα ζώο;»*

Ο/Η εκπαιδευτικός παρακινεί τα παιδιά σε εικαστική δραστηριότητα, ομαδική κατασκευή, όπου τα παιδιά θα δουλέψουν σε ομάδες, θα παράξουν ένα έργο όλοι μαζί που παραπέμπει σε ποικίλους συμβολισμούς, βασιζόμενα σε όλα όσα διαπραγματεύτηκαν και θα βιώσουν επιπρόσθετα ότι όλοι αποτελούν ένα κομμάτι μίας «εικόνας», δηλαδή όλης της ομάδας. Θα κατασκευάσουν ομαδικά έναν ελέφαντα σαν τον Έλμερ, σε μεγάλο μέγεθος, όπως το παιδί στο βίντεο που έφτιαξε μία φάλανα σε πραγματικό μέγεθος. Τα παιδιά χωρίζονται ανά

ζεύγη ή μικρές ομάδες και ζωγραφίζουν από ένα κομμάτι του παζλ-ελέφαντα. Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει προετοιμάσει τα χαρτόνια, έχοντας σχεδιάσει ένα μεγάλο ελέφαντα. Αφού έχει τοποθετήσει και τα 15 κανσόν χαρτόνια σε μία επιφάνεια, όπου θα φαίνεται η συνολική εικόνα, θα σχεδιάσει έναν τεράστιο ελέφαντα. Κάθε ομάδα ή ζευγάρι θα δουλέψει σ' ένα-ένα χαρτόνι, βάζοντας σε με ό,τι χρώμα θέλει και συμφωνήσει και στο τέλος αυτά θα ενωθούν. Η κατασκευή μπορεί να αποτελεί τον «ελέφαντα» της τάξης, στον οποίο θα πρέπει να δοθεί όνομα, να ειπωθούν από τα παιδιά τα χαρακτηριστικά του, οι συνήθειές του κ.ο.κ.

Ενδεικτικές προεκτάσεις

Η αναφερθείσα δραστηριότητα μπορεί να αποτελέσει ερέθισμα και αφόρμηση για περαιτέρω δράση στο παρόν θέμα. Ο/Η εκπαιδευτικός ή και όλο το σχολείο σε συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων, μπορεί να οργανώσει μία μέρα ενημέρωσης για τη Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, η οποία θα απευθύνεται σε μαθητές/τριες και γονείς. Ωστόσο, η συγκεκριμένη δράση θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί και μόνο με τα παιδιά. Συγκεκριμένα, δηλαδή, να ενημερωθούν οι μαθητές/τριες από κάποιον/α ειδικό/ή, εκτός σχολείου ή και από τον/την Ειδικό Παιδαγωγό του σχολείου, τον/την Ψυχολόγο κλπ., εφόσον υπάρχει. Η αναζήτηση ενός/μιας ειδικού επαγγελματία, που γνωρίζει πολύ καλά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ΔΑΦ, είναι η βασική ευθύνη του/της υπευθύνου/νης οργάνωσης, ώστε να ενημερωθούν έγκυρα οι μαθητές/τριες και με «σωστό» τρόπο, πάντα μέσα σε κλίμα σεβασμού, με στόχο την ανάπτυξη ενταξιακής κουλτούρας και όχι στιγματισμού.

- Στόχοι**
- Η ευαισθητοποίηση των παιδιών για την αναπηρία της Κώφωσης.
 - Να ενημερωθούν τα παιδιά για τα Κωφά άτομα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.
 - Να γνωρίσουν την ύπαρξη της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας.
 - Να αρθούν στερεότυπα και προκαταλήψεις για τον συγκεκριμένο πληθυσμό.
 - Να νιώσουν οι μαθητές/τριες οικεία αλληλεπιδρώντας με κωφούς μαθητές.
 - Να αλληλεπιδράσει η ομάδα, να βιώσει και να κατανοήσει ότι τα χέρια μας μπορούν να δώσουν πολλές πληροφορίες και να «μιλάνε» χωρίς τη χρήση προφορικού λόγου.

Προτεινόμενες Τάξεις

Νηπιαγωγείο
Δημοτικό

**Γνωστικό Αντικείμενο
Σύνδεση με ΠΣ**

Ευέλικτη Ζώνη
Θεατρική Αγωγή

Ενδεικτική Διάρκεια

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα, λόγω της έκτασης και της φύσης της, πραγματοποιείται σε περισσότερες από μία ημέρες. Αποτελείται από τρεις φάσεις, οι οποίες θα χωριστούν ανάλογα με τον χρονικό σχεδιασμό. Στην περιγραφή αναλύεται η σειρά που προτείνεται και οι προεκτάσεις που μπορούν να γίνουν, αλλά η συνολική πραγματοποίηση εξαρτάται από τις ανάγκες του παισίου.

Υλικά

- ◆ μουσική
- ◆ φωτογραφική μηχανή
- ◆ πανί μεγάλο, ώστε τα παιδιά να μπορούν να είναι από πίσω του όρθια και να φαίνονται μόνο τα χέρια τους (εναλλακτικά, για τα νηπιαγωγεία μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το κουκλοθέατρο, εφόσον υπάρχει)
- ◆ ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό προσβάσιμο από κωφούς και βαρήκοους μαθητές/τριες «Βλέπω και Μαθαίνω»
(διατίθεται στην ιστοσελίδα <http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/>)

Περιγραφή

1η Φάση

◆ Εισαγωγή – πρώτη ευαισθητοποίηση

Το πρώτο ερέθισμα που δίνεται από τον/την εκπαιδευτικό, είναι ότι ξεκινά να απευθύνεται στους/στις μαθητές/τριες κάνοντας νοήματα παντομίμας και δίνοντας οδηγίες, όπως για παράδειγμα να καθίσουν όλοι/ες ή να κλείσουν τα φώτα ή να κάνουν ησυχία κλπ. Μόλις τα παιδιά ανταποκριθούν λεκτικά και αρχίσουν να αλληλεπιδρούν με τον/την εκπαιδευτικό, εκείνος/η θα πρέπει να τους ενθαρρύνει να μη μιλούν και να μπουν κι εκείνοι/ες στη συνθήκη επικοινωνίας χωρίς φωνή (ομιλία).

Όταν καταφέρουν να ησυχάσουν και να χρησιμοποιούν μόνο νοήματα, για να μπορέσει η ομάδα να συντονιστεί περισσότερο, χτυπάει ο/η εκπαιδευτικός τα χέρια του/της –παλαμάκι– και περιμένει από τα παιδιά να μιμηθούν, να «απαντήσουν» δηλαδή με ένα παλαμάκι.

Σημαντικό είναι να μη δοθεί ούτε αυτή η οδηγία στα παιδιά προφορικά, αλλά να ενθαρρύνει ο/η εκπαιδευτικός με νεύματα «να κάνουν ό, τι κάνει» το πρότυπο (ο/η εκπαιδευτικός). Ομοίως, θα δοθούν και δύο χτύποι ή τρεις χτύποι, αλλά και άλλα ηχητικά μοτίβα με παλαμάκια, ώστε να κάνουν το ίδιο τα παιδιά και να συντονιστεί με αυτόν τον τρόπο όλη η ομάδα.

Αφού το επιτύχει αυτό η ομάδα, ο/η εκπαιδευτικός αναφέρει στα παιδιά ότι αυτό ήταν ένα παιχνίδι για να διαπιστώσουν ότι, πολλές φορές, μπορούν να επικοινωνούν και μη λεκτικά και ότι ένα νόημα «κρύβει» ένα σημασιολογικό περιεχόμενο. Εν συνεχεία, προχωρά σε αισθησιοκινητική δράση.

◆ Αισθησιοκινητική δράση

Τα παιδιά καλούνται να κινούνται ελεύθερα στο χώρο με μουσική και να ακολουθούν τις οδηγίες της καθοδηγούμενης αφήγησης από τον/την εκπαιδευτικό. Η μουσική ακούγεται καθόλη τη διάρκεια της δράσης σαν μουσικό χαλί. Η αφήγηση θα μπορούσε να αναπτυχθεί ως εξής:

«Τα χέρια μας μπορούν να κάνουν πολλά... Να πλένουν, να μαγειρεύουν, να χαϊδεύουν τον διπλανό τους, να καλούν τον απέναντι, να τον διώχνουν, να χτυπούν στον αέρα, να ταιΐζουν» κλπ.

Σε κάθε δράση των χεριών που αναφέρει ο/η εκπαιδευτικός, πρέπει να δίνεται χρόνος στα παιδιά, ώστε να μπορούν να αναπτύξουν την κίνησή τους.

«Μα εκτός από αυτά, μπορούν να κάνουν και τόσα άλλα πράγματα που εσύ ξέρεις και μπορείς και μόλις σταματήσει η μουσική, θα μας δείξεις παίρνοντας μία πόζα».

Οι μαθητές πειραματίζονται με τα χέρια τους σε επαφή με τον άλλον

Πόζες σε ζευγάρια έχοντας επαφή πάντα με τα χέρια. Το συγκεκριμένο ζευγάρι μάς έδειξε ένα χορό

Τα παιδιά επιλέγουν μία κίνηση με τα χέρια τους (οδηγούν, χτενίζονται κλπ.) και μόλις σταματήσει η μουσική, παίρνουν πόζες. Ένα-ένα παιδί ή τυχαία ζευγάρια, όταν τους αγγίζει ο/η εκπαιδευτικός, θα πρέπει να «ξεπαγώνουν» και να δείχνουν την κίνησή τους με τα χέρια τους και η υπόλοιπη ομάδα προσπαθεί να μαντέψει τι κάνουν ή τι αναπαριστούν. Ο/Η εκπαιδευτικός λέει στα παιδιά ότι μπορούν να αναπαριστάνουν και αντικείμενα ή ζώα

ή ό,τι άλλο θέλουν με τα χέρια τους, ώστε να έχουν και άλλες επιλογές. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία, όλη η ομάδα κάθεται ως θεατές μπροστά στο πανί που έχουμε τοποθετήσει στο χώρο, όπου διαδραματίζεται η δραστηριότητα ή μπροστά στο κουκλοθέατρο, εφόσον υπάρχει στο σχολείο.

Τα παιδιά καλούνται τώρα να φτιάξουν «μικρές ιστορίες χεριών» χωρίς λόγο, όπου σε ζευγάρια αυτοσχεδιάζουν πίσω από το πανί και δείχνουν κάτι με τα χέρια τους, μία μικρή αλληλεπίδραση. Κάθε ζευγάρι που μπαίνει πίσω από το πανί ή το κουκλοθέατρο ξεκινά με μουσική που βάζει ο/η εκπαιδευτικός και αυτοσχεδιάζει με τα χέρια του, μέχρι να αρχίσει η μουσική να χαμηλώνει, οπότε και τα παιδιά αργά θα πρέπει να ολοκληρώσουν την αλληλεπίδραση των χεριών τους, κλείνοντας με μία στατική εικόνα χεριών. Καλό θα είναι σε κάθε ζευγάρι να αλλάζει το μουσικό θέμα, ώστε να υπάρχει θεματική αλλαγή από ζευγάρι σε ζευγάρι. Ένα προτεινόμενο cd ορχηστρικό, ατμοσφαιρικό και του οποίου όλα τα κομμάτια έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό τόπο είναι «Το αστέρι και η ευχή» της Ευανθίας Ρεμπούτσικα.

Αυτοσχέδιες ιστορίες χεριών

2η Φάση

Ο/Η εκπαιδευτικός συζητά με τα παιδιά την πρώτη φάση της δραστηριότητας, για να τη θυμηθούν και να συνδεθούν, λέγοντας σκέψεις για ό,τι συνέβη και συμπεράσματα. Εν συνεχεία, ενημερώνει τα παιδιά ότι τα χέρια για κάποιους συμπολίτες είναι το βασικό μέσο επικοινωνίας και με αυτά μιλούν μια γλώσσα που λέγεται Ελληνική Νοηματική Γλώσσα (ΕΝΓ). Ενημερώνει τα παιδιά για το τι είναι η νοηματική γλώσσα, ποια άτομα τη χρησιμοποιούν και ότι η ΕΝΓ αποτελεί μία ισότιμη γλώσσα με τις υπόλοιπες.

Χρήσιμα ενδεικτικά links για τους εκπαιδευτικούς, ώστε να ενημερωθούν είναι τα εξής:

☐ <http://www.omke.gr/>

☐ http://noimatikipatras.blogspot.gr/p/blog-page_04.html <https://www.idrimakofon.gr>

☐ <http://www.prosvasimo.gr/el/gia-mathites-me-provlimata-akohs/vlerw-kai-mathainw>

Εν συνεχεία, παρουσιάζεται στα παιδιά ένα παραμύθι στην ΕΝΓ, από αυτά που περιλαμβάνονται στο ψηφιακό υλικό «Βλέπω και Μαθαίνω», το οποίο ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να το βρει στον παρακάτω σύνδεσμο <http://www.prosvasimo.gr/el/gia-mathites-me-provlimata-akohs/vlerw-kai-mathainw>. Αφού δουν τα παιδιά το παραμύθι, ο/η εκπαιδευτικός ρωτάει εάν και τι κατάλαβαν. Σίγουρα θα έχουν κατανοήσει κάποιες σκόρπιες λέξεις, αλλά όχι το σύνολο του παραμυθιού. Έτσι, λοιπόν, τίθεται το ερώτημα στα παιδιά, βάζοντάς τα στη θέση των κωφών, ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα και πώς θα ένιωθαν, εάν η πλειονότητα των ανθρώπων μιλούσε στη νοηματική γλώσσα κι εκείνα δεν τη γνώριζαν; Με αυτόν τον τρόπο, μπαίνοντας στη θέση των κωφών παιδιών ή ενηλίκων, μέσα σε μία κοινωνία, όπου η πλειονότητα είναι ακούοντες/ουσες, έρχονται αντιμέτωπα με τον αποκλεισμό που βιώνουν τα κωφά άτομα, όταν δεν τους παρέχεται ισότιμη πρόσβαση σε πολλαπλά επίπεδα. Σε αυτό το σημείο, ενημερώνουμε τους/τις μαθητές/τριες για το ρόλο των διερμηνέων και τη χρησιμότητά τους. Χρήσιμες πληροφορίες για τους διερμηνείς μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να βρει στο σύνδεσμο <http://www.mysep.gr/?p=39748>.

3η Φάση

Σε αυτή τη φάση, οι μαθητές/τριες θα γνωρίσουν και θα μάθουν επίσημα νοήματα της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας, θα φωτογραφηθούν και θα φτιάξουν ένα μικρό λεξικό νοηματικών λέξεων και, εάν επιθυμούν (προέκταση της δραστηριότητας), μπορούν να οργανώσουν μία έκθεση φωτογραφίας. Ενδεικτικά, η έκθεση μπορεί να ονομαστεί «Πορτρέτα με Νόημα». Αφού ο/η εκπαιδευτικός στήσει ένα μονόχρωμο σκούρο φόντο, κάθε παιδί επιλέγει μία λέξη που θα ήθελε να μάθει στη νοηματική γλώσσα.

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να βρει νοήματα στο παρακάτω link:

<http://www.prosvasimo.gr/el/online-lexiko-ennoiwn>

Αφού πλοηγηθούν τα παιδιά στο σύνδεσμο και γνωρίσουν κάποια νοήματα, φωτογραφίζεται ένα-ένα παιδί μπροστά στο φόντο. Οι φωτογραφίες εκτυπώνονται σε μικρό μέγεθος και οι μαθητές φτιάχνουν με όποιο τρόπο θέλουν το μικρό λεξικό Νοηματικής Γλώσσας της τάξης. Οι ίδιες φωτογραφίες εκτυπώνονται σε μέγεθος Α4, διακοσμούνται με έναν τρόπο που μπορεί να επιλέξει η ομάδα και τοποθετούνται εκθεσιακά σε ένα χώρο της επιλογής τους. Ενδεικτική είναι η διπλανή φωτογραφία.

Νόημα – κάρτε από μαθητή

4η Φάση

Επίσκεψη Ειδικού Σχολείου Κωφών στο σχολείο. Η συγκεκριμένη δράση αποτελεί και ενδεικτική προέκταση της δραστηριότητας, εφόσον αυτό είναι εφικτό και υπάρχει ειδικό σχολείο στην περιοχή, όπου εδρεύει το σχολείο στο οποίο υλοποιείται η δραστηριότητα. Εφόσον ολοκληρωθούν οι παραπάνω δράσεις και έχει πραγματοποιηθεί η κατάλληλη ευαισθητοποίηση, το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου μπορεί να καλέσει ένα Ειδικό Σχολείο Κωφών και Βαρήκων παιδιών της περιοχής, με στόχο να πραγματοποιήσουν μία κοινή εκπαιδευτική δράση. Η συγκεκριμένη πρακτική μπορεί να πραγματοποιηθεί και με άλλα ΣΜΕΑΕ της περιοχής, όπου φοιτούν μαθητές/τριες με άλλες αναπηρίες, π.χ. Ειδικό Σχολείο Τυφλών κλπ., εφόσον έχει γίνει αντίστοιχη ευαισθητοποίηση για την αντίστοιχη αναπηρία (αναλύεται παρακάτω σε ξεχωριστή δραστηριότητα).

Ενδεικτική κοινή δράση των δύο σχολείων

Στόχος ● Η σύμπραξη μεικτού πληθυσμού μαθητών/τριών (ανάπηρων και μη) σε θέματα διαφορετικότητας, η ενημέρωση των μη ανάπηρων μαθητών/τριών μέσα από άμεση επαφή με μαθητές/τριες με αναπηρία για τις δυνατότητες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτών, καθώς και η αλληλεπίδραση των μαθητών/τριών με αναπηρία με συνομήλικο μαθητικό πληθυσμό, με τον οποίο δεν έρχεται συχνά σε επαφή. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες του γενικού σχολείου έχουν τη δυνατότητα να δουν διά ζώσης άτομα με αναπηρία που ζουν ανάμεσά τους και για τα οποία ενημερώνονται θεωρητικά, να κατανοήσουν τις διαφορές αλλά κυρίως τις ομοιότητες και να αποκτήσουν μία ολοκληρωμένη άποψη απαλλαγμένη από στερεοτυπικές αντιλήψεις.

Προτεινόμενες Τάξεις

Ανάλογα με το πλήθος των μαθητών/τριών του ειδικού σχολείου και αντίστοιχα του γενικού, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι η αναλογία μαθητών/τριών που θα συμμετέχουν στην οποιαδήποτε δράση θα πρέπει να έχει μία ισορροπία, για την ομαλότερη λειτουργία της μεικτής ομάδας αλλά και την «προστασία» των μαθητών/τριών με αναπηρία, ώστε να μη «χαθούν» ή νιώσουν άβολα μπροστά σε πολύ μεγάλο πλήθος. Για παράδειγμα, αν μας επισκεφθεί ένα ειδικό νηπιαγωγείο που μπορεί να αριθμεί από 5 μέχρι 12 περίπου παιδιά, καλό είναι να δράσουν (συνεργαστούν) με μία τάξη του γενικού νηπιαγωγείου και όχι με περισσότερες, εάν είναι, για παράδειγμα, 3/θέσιο. Αντίστοιχα, στην περίπτωση δημοτικού, ανάλογα με τις τάξεις που θα επισκεφθούν το γενικό σχολείο, θα πρέπει να προσαρμοστεί η συμμετοχή των γενικών τάξεων.

Ενδεικτική Διάρκεια

Η διάρκεια θα εξαρτηθεί από τον τρόπο οργάνωσης της δράσης και τους επιμέρους στόχους που θα θέσουν οι εκπαιδευτικοί και τα παιδιά. Η ενδεικτική διάρκεια της δραστηριότητας είναι δύο ώρες. Επίσης, θα χρειαστεί μία αφήγηση κοινού παραμυθιού και στα δύο σχολεία ως προετοιμασία και ευαισθητοποίηση.

Υλικά

- ◆ Το χαρούμενο λιβάδι της Φυλλιώς Νικολούδη
- ◆ χαρτί του μέτρου
- ◆ κανσόν χαρτόνια σε διάφορα χρώματα
- ◆ τέμπρες, πινέλα

Το προτεινόμενο παραμύθι είναι ενδεικτικό, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να στήσει την ίδια δράση ή να πάρει ερέθισμα από αυτή βασιζόμενος/η σε άλλο παραμύθι που πραγματεύεται το εν λόγω ζήτημα.

Περιγραφή

Μία μέρα πριν την προγραμματισμένη επίσκεψη των κωφών μαθητών/τριών στο γενικό σχολείο, ο/η εκπαιδευτικός έχει διαβάσει το παραμύθι στους μαθητές/τριες, το οποίο πραγματεύεται μία ιστορία για το ζήτημα της διαφορετικότητας, με κεντρικό τόπο (επίκεντρο / χώρο δράσης) ένα «λιβάδι με μαργαρίτες». Σε αυτό το λιβάδι, φυτρώνει μία παπαρούνα, γεγονός που αναστατώνει πολύ τις μαργαρίτες και ξεκινά η ιστορία.

Το ίδιο παραμύθι θα έχει διαβαστεί και στο Ειδικό σχολείο. Και οι ομάδες μαθητών/τριών, εφόσον έχουν αναλύσει τα θέματα που θίγονται στην ιστορία, θα συναντηθούν για να συμπράξουν (συνεργαστούν). Την ημέρα της επίσκεψης, με αφορμή το παραμύθι, μπορούν να στηθούν πολλές δράσεις ανάλογα με την επιθυμία των παιδιών και των εκπαιδευτικών. Ενδεικτικά, προτείνονται παιχνίδια, κατασκευές κ.ά. (μπορούν να γίνουν όλα ή μέρος αυτών, ανάλογα με το χρόνο που θα οριστεί):

- ▶ Κατασκευή ενός «πολύχρωμου» λιβαδιού, σε 2-3 μέτρα χαρτί του μέτρου βάφοντας τις παλάμες των παιδιών με τέμπερα και αφήνοντας το αποτύπωμά τους στο χαρτί. Η παλάμη του κάθε παιδιού αποτελεί το άνθος και εν συνεχεία προσθέτουν τα παιδιά το κοτσάνι, τα φύλλα και ό,τι άλλο θέλουν.

Ομαδική κατασκευή

- ▶ Κατασκευή λουλουδιών από χαρτόνι κανσόν, τα οποία μπορούν να τοποθετηθούν στα χέρια των παιδιών σαν βραχιολάκια ως ενθύμιο από την επίσκεψη.

Ένα κορίτσι που μας έμαθε πολλά και την έλεγαν Έλεν δράση ευαισθητοποίησης για την τύφλωση

- Στόχοι**
- Να έρθουν οι μαθητές/τριες αντιμέτωποι/ες με προκαταλήψεις και στερεότυπα για τα άτομα με τύφλωση και κώφωση ή τυφλοκώφωση και προσπάθεια άρσης αυτών.
 - Να γνωρίσουν τους τρόπους επικοινωνίας των ατόμων με αισθητηριακές διαταραχές.
 - Να ενημερωθούν για τα εργαλεία που χρησιμοποιούν τα άτομα με τύφλωση, τον τρόπο που μαθαίνουν και τις δυνατότητες που έχουν.
 - Να γνωρίσουν άτομα με αναπηρία που κατάφεραν να εκπαιδευτούν και να μεγαλοουργήσουν στον τομέα τους.
 - Να κατασκευάσουν απτικό υλικό.

Προτεινόμενες Τάξεις

Νηπιαγωγείο
Δημοτικό

Ενδεικτική Διάρκεια

2 διδακτικές ώρες

Γνωστικό Αντικείμενο Σύνδεση με ΠΣ

Ευέλικτη Ζώνη
Θεατρική Αγωγή
Γλώσσα
Ιστορία

Υλικά

- ♦ τα βιβλία: *The Black Book of Colours*, Menena Cottin & Rosana Faria
The game of let's go, Herve Tullet
- ♦ το κόμικ με τίτλο *Έλεν Κέλερ, Ταξίδι στο Φως*
- ♦ απτικό αλφάβητο (το οποίο μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να προμηθευτεί από το διαδίκτυο)
- ♦ κόλλα (ατλακόλ)
- ♦ χαρτιά ακουαρέλας
- ♦ μαντήλια
- ♦ μουσικά όργανα
- ♦ μουσική

✓ Χρήσιμες διαδικτυακές διευθύνσεις ενημέρωσης του/της εκπαιδευτικού:

<https://www.fte.org.gr/index.php/el/>
<http://www.tactualmuseum.gr/>

✓ Για προέκταση και εμπλουτισμό της ευαισθητοποίησης σε θέματα που αφορούν την Τύφλωση, μπορεί να πραγματοποιηθεί επίσκεψη στο Μουσείο Αφής.

1η Φάση

Η παρούσα φάση αποτελεί μία πρώτη ευαισθητοποίηση των παιδιών, μόνο στην περίπτωση που οι μαθητές/τριες δεν είναι εξοικειωμένοι/ες με αντίστοιχες βιωματικές δραστηριότητες ή δεν έχουν πραγματοποιήσει ιδιαίτερες δραστηριότητες τέτοιου τύπου. Στην περίπτωση που ο/η εκπαιδευτικός εντάσσει συχνά παιχνίδια ή βιωματικές δράσεις στην τάξη του/της και η ομάδα είναι εξοικειωμένη με βιωματικά παιχνίδια, η φάση μπορεί να παραλειφθεί και να περάσουν κατευθείαν στη β' φάση.

Σε αυτό το αρχικό στάδιο, θα χρειαστούμε μαντήλια και ένα μουσικό οργανάκι (ντέφι, μαράκα) και οι μαθητές/τριες καλούνται να συσχετιστούν με διάφορους τρόπους αποκλείοντας την αίσθηση της όρασης. Τα παιχνίδια είναι γνωστά και οικεία αλλά αποτελούν πολύ δυνατές εμπειρίες για τους/τις μαθητές/τριες, ανεξάρτητα από την ηλικία τους. Κατά την έναρξη του παιχνιδιού, ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά ότι θα παίξουν ένα παιχνίδι μαντέματος με κλειστά μάτια. Ένα-ένα παιδί κλείνει τα μάτια του με ένα μαντήλι και ο/η εκπαιδευτικός καθοδηγεί κάθε παιδί μπροστά σε έναν/μία συμμαθητή/ριά του και αφού του/της ψηλαφήσει το πρόσωπο, θα πρέπει να μαντέψει ποιος είναι. Εάν κάποιο παιδί δεν θέλει να κλείσει τα μάτια του, είναι αποδεκτό. Αφού ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία, προχωράμε σε ακόμα ένα παιχνίδι προσθέτοντας κίνηση. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να έχει ορίσει και συγκεκριμένες διαδρομές στο πάτωμα με πανιά ή χαρτοταινία με συγκεκριμένη έναρξη και τελικό σταθμό, που τα ζευγάρια θα πρέπει να ακολουθήσουν. Εναλλακτικά, μπορεί απλά να οριστεί ένας χώρος παιχνιδιού με εναρκτήριο και τελικό σημείο διαδρομής. Το παιχνίδι μπορεί να πραγματοποιηθεί και στην αυλή που εξαιτίας των εξωτερικών ακουστικών ερεθισμάτων θα έχει περισσότερη δυσκολία αλλά και ενδιαφέρον. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ζευγάρια. Ο/Η ένας/μία μαθητής/τρια κλείνει τα μάτια του/της με το μαντήλι και το ταίρι του κρατώντας κοντά του το οργανάκι και χτυπώντας το κοντά του θα πρέπει να το οδηγήσει στον τερματισμό. Με αυτόν τον τρόπο, τα παιδιά βιώνουν έναν διαφορετικό τρόπο καθοδήγησης από κάποιον άλλον και μπαίνουν σε πολλές διαδικασίες. Πραγματεύονται ζητήματα ασφάλειας-ανασφάλειας, εμπιστοσύνης, δυσκολίας κ.ά. Αφού ολοκληρωθεί και αυτή η διαδικασία, η ομάδα με καθοδηγητή τον/την εκπαιδευτικό συζητά αυτή την εμπειρία, θέτοντας ερωτήματα και ενθαρρύνοντας τα παιδιά να εκφράσουν τις σκέψεις τους.

Ερωτήσεις που μπορεί να θέσει ο/η εκπαιδευτικός:

- ▶ *Πώς νιώθατε, όταν κλείσατε τα μάτια και έπρεπε να προχωρήσετε;*
- ▶ *Ήταν εύκολο ή δύσκολο να αναγνωρίσετε με την αφή το/τη συμμαθητή/ριά σας;*
- ▶ *Έχετε σκεφτεί ποτέ ότι πολλοί άνθρωποι που είναι τυφλοί, γνωρίζουν τον κόσμο με την αφή;*

- ▶ Έχετε σκεφτεί ποτέ ότι οι τυφλοί μπορούν και μαθαίνουν να κυκλοφορούν μόνοι τους;
- ▶ Γνωρίζετε κάποια βοηθήματα που χρησιμοποιούν;

Προχωρώντας τη συζήτηση και εφόσον γίνει η σύνδεση με την τυφλότητα, γίνεται προέκταση αυτής ενημερώνοντας ο/η εκπαιδευτικός τους/τις μαθητές/τριες μέσα από πληροφορίες που θα έχει βρει από τους ιστότοπους που έχουν δοθεί για το θέμα και προτρέπει τους/τις μαθητές/τριες να εκφράσουν σκέψεις, προβληματισμούς και τυχόν πληροφορίες που θα ήθελαν να μάθουν.

2η Φάση

Οι μαθητές/τριες ενημερώνονται από τον/την εκπαιδευτικό τους για την Έλεν Κέλερ, καθώς και για βασικά σημεία της ιστορίας της και ό,τι άλλο θεωρεί σκόπιμο ο/η εκπαιδευτικός. Πληροφορίες μπορούν να αντληθούν από το κόμικ της Έρης Παπαμιχαλοπούλου με τίτλο *Έλεν Κέλερ, Ταξίδι στο Φως* και συνοδεύει τον παρόντα Οδηγό, ή στα παρακάτω link:

- ▣ https://el.wikipedia.org/wiki/Έλεν_Κέλερ
- ▣ <http://helenkellerfoundation.org/>
- ▣ <http://www.hki.org/about-us#.WtiM7ohuY2w>

Ένα σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει ο/η εκπαιδευτικός να σκεφτεί (υπογραμμίσει) είναι ότι τα άτομα με αναπηρία δεν χρειάζεται να παρουσιάζονται ως ήρωες της ζωής και ότι δεν πρέπει να αναφέρεται στην αναπηρία ως εμπόδιο και προσωπική τραγωδία, τη στιγμή που οι ίδιοι οι ανάπηροι κατάφεραν σαν άλλοι «μάγοι» της εποχής να ξεπεράσουν. Αυτές οι πεποιθήσεις υπογραμμίζονται από το ιατρικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας, σε αντίθεση με το κοινωνικό μοντέλο τη φιλοσοφία του οποίου υιοθετεί ο παρών Οδηγός, χαρακτηριστικά του οποίου αναφέρονται στο θεωρητικό πλαίσιο. Είναι θεμιτό να παρουσιάζεται η αναπηρία ως κατάσταση που βιώνει ένας άνθρωπος, ο οποίος με την καλύτερη προσέγγιση του περιβάλλοντος (οικογενειακού-κοινωνικού) ζει με αξιοπρέπεια και σεβασμό.

3η Φάση

Οι μαθητές/τριες ενημερώνονται για τη γραφή braille ως μέθοδο ανάγνωσης, καθώς και για τους τρόπους με τους οποίους βλέπουν και μαθαίνουν οι τυφλοί μαθητές/ριες. Τους παρουσιάζεται το απτικό αλφάβητο, απτικά βιβλία (αναφέρονται στα υλικά), βλέπουν βίντεο στο YouTube με το Μουσείο Αφής, ώστε να ενημερωθούν για την ύπαρξή του και, εφόσον είναι εφικτό και αν οι μαθητές/τριες δείξουν ενδιαφέρον, οργανώνεται εκπαιδευτική επίσκεψη σε αυτό. Τέλος, τα παιδιά κατασκευάζουν ανάγλυφες ζωγραφιές/ζωγραφιές αφής.

Ανάγλυφες ζωγραφιές

Οδηγίες κατασκευής ανάγλυφης ζωγραφιάς

Υλικά: Χαρτιά Α4 σκληρά, κόλλες UHU και ατλακόλ, νερομπογιές, πινέλα

1. Σχεδιάζουμε με κόλλα UHU ή ατλακόλ (για οικονομία) ό,τι θέλουμε πάνω σ' ένα χαρτί.
2. Αφήνουμε τις ζωγραφιές να στεγνώσουν πολύ καλά.
3. Περνάμε με πινέλο χρώμα στη ζωγραφιά και την αφήνουμε και πάλι να στεγνώσει πολύ καλά.

- Στόχοι**
- ◉ Να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές/τριες και να κατανοήσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός παιδιού με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), με στόχο την αποδοχή.
 - ◉ Να αντιλαμβάνονται την ΔΑΦ ως μία κατάσταση διαφορετική από τη δική τους και όχι «αποκλίνουσα».
 - ◉ Να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθηση μπαίνοντας στη θέση του άλλου.
 - ◉ Να μάθουν να αντιμετωπίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός παιδιού με ΔΑΦ ως μέρος της ανθρώπινης φύσης.

Προτεινόμενες Τάξεις

Νηπιαγωγείο
Α' Δημοτικού

Ενδεκτική Διάρκεια

2 διδακτικές ώρες

**Γνωστικό Αντικείμενο
Σύνδεση με ΠΣ**

Ευέλικτη Ζώνη
Θεατρική Αγωγή
Γλώσσα
Εικαστικά

Υλικά

- ◆ το βιβλίο με τίτλο *Ο Αυτός* (Πουλάκης Πέτρος & Παπατσαρούχας Βασίλης, εκδ. Καλειδοσκόπιο)
- ◆ χάρτινα πιατάκια
- ◆ ζελατίνες δώρου σε πολλά χρώματα
- ◆ 4 πανιά
- ◆ ένα ταμπουρίνο
- ◆ αυγά από φελιζόλ ή οποιοδήποτε άλλο υλικό σε 2 χρώματα
- ◆ 2 στεφάνια
- ◆ 2 μικρά πανιά (κατά προτίμηση άσπρα)
- ◆ συρραπτικό

Περιγραφή

Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει το παραμύθι στα παιδιά, χωρίς ιδιαίτερη προετοιμασία, ανακοινώνοντας ότι θα διαβαστεί μία ιστορία για μία οικογένεια χελωνών, στην οποία συνέβη κάτι ιδιαίτερο. Αφού ολοκληρωθεί το παραμύθι, ο/η εκπαιδευτικός προχωρά σε συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- ▶ Πώς σας φάνηκε η ιστορία και τι σας έκανε εντύπωση;
- ▶ Τι συνέβαινε με τον Αυτό;
- ▶ Πώς θα νιώθατε, εάν ήσασταν ο Αυτός;
- ▶ Πώς θα νιώθατε, εάν ο αδερφός σας ήταν ο Αυτός;
- ▶ Η μαμά τους πώς ένιωθε;
- ▶ Σας θύμισε κάποιον ο Αυτός;
- ▶ Τι πιστεύετε εσείς ότι συνέβαινε με τον Αυτό;

Αφού ολοκληρωθεί η συζήτηση, η ομάδα προχωρά σε κατασκευή, ώστε να προσεγγιστεί λίγο περισσότερο ο διαφορετικός τρόπος, με τον οποίο μπορεί να βλέπει το γύρω περιβάλλον κάποιος άνθρωπος. Το κάθε παιδί φτιάχνει έναν «φακό», μέσα από τον οποίο έχουν τη δυνατότητα να δουν το χώρο γύρω τους διαφορετικά, σε μία παιγνιώδη προσομοίωση της «ματιάς» του ήρωα του παραμυθιού.

Προετοιμασία-Κατασκευή

Ο/Η εκπαιδευτικός κόβει το εσωτερικό των χάρτινων πιάτων και κρατά το στεφάνι που προκύπτει. Κόβει ποδαράκια και κεφαλάκια χελώνας.

Αφού μοιράσει στα παιδιά τα στεφανάκια, τους παρέχει τους μαρκαδόρους για να απασχολούνται όλοι/ες οι μαθητές/τριες μαζί. Σ' έναν-ένα μαθητή/τρια περνά, του/της ζητά να διαλέξει χρώμα ζελατίνας και αφού την κόψει κυκλικά, σε τέτοιο μέγεθος, ώστε να μπορεί να τη συρράψει πάνω στο στεφανάκι, τη συρράπτει και το ίδιο κάνει με όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες. Εν συνεχεία, μοιράζει σε κάθε παιδί τα πόδια και το κεφάλι της χελώνας, τα συρρά-

Πιάτα – φακοί

πτει στο πιατάκι και ζητά από τα παιδιά να ζωγραφίσουν τα μάτια. Δεν χρησιμοποιούμε εδώ κόλλα για πρακτικούς λόγους, ώστε να μη χρειαστεί να περιμένουν για να στεγνώσει και η ομάδα παίζει αμέσως. Τέλος, με ένα ψαλίδι ή με οδοντογλυφίδα, ζητάει από τα παιδιά να κάνουν σχέδια πάνω στην ζελατίνα με πολύ μαλακό τρόπο, εφόσον, όμως, το επιθυμούν. Κάποια παιδιά μπορούν να την αφήσουν έτσι. Ένας άλλος τρόπος να αλλάξει λίγο η

εικόνα της ζελατίνας είναι να τσαλακωθεί και να τεντωθεί πάλι πριν την συρραφή πάνω στο στεφανάκι. Αφού ολοκληρωθεί η κατασκευή, η ομάδα μεταφέρεται στην αυλή. Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να παρατηρήσουν γύρω τους το περιβάλλον με γυμνά μάτια και μετά να παρατηρούν βάζοντας μπροστά τη χελώνα/φακό τους.

Ο/Η εκπαιδευτικός, αφού αφήσει τα παιδιά ελεύθερα να περιηγηθούν στο χώρο εξερευνώντας το περιβάλλον με τον αυτοσχέδιο φακό, τα καλεί σε έναν κύκλο, ώστε να συζητήσουν λίγο τις «παρατηρήσεις» τους. Ενδεικτικές ερωτήσεις αφόρμησης της συζήτησης είναι οι ακόλουθες:

- ▶ *Ποιες είναι οι διαφορές που παρατήρησες βάζοντας το φακό στα μάτια σου;*
- ▶ *Πώς πιστεύεις ότι βλέπει ο διπλανός σου το περιβάλλον με το δικό του φακό;*

Εν συνεχεία, μπορεί να προχωρήσει ενθαρρύνοντας τα παιδιά να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους. Να καλέσει, για παράδειγμα, ένα παιδί στο κέντρο του κύκλου, να το παροτρύνει να δει κάτι που υπάρχει στην αυλή μέσα από το φακό του και να παροτρύνει τα υπόλοιπα παιδιά να πουν πώς το βλέπουν εκείνα μέσα από το δικό τους φακό. Με αυτόν τον τρόπο, τα παιδιά μπαίνουν σε μία διαδικασία να βιώσουν τη διαφορετική «ματιά» (οπτική) των πραγμάτων, σε μία πρώτη ανάγνωση. Τέλος, η δραστηριότητα θα ολοκληρωθεί με δύο κινητικά παιχνίδια. Το ένα στη φιλοσοφία του παραδοσιακού κυνηγητού, χρησιμοποιώντας στοιχεία από το παραμύθι, και το άλλο στη φιλοσοφία της σκυταλοδρομίας.

Κινητικό παιχνίδι 1: «Προσοχή κίνδυνος»

Όλα τα παιδιά μεταμορφώνονται κάθε φορά σε χελώνες, εκτός από δύο ή τρία παιδιά που θα επιλέξουν να γίνουν γλάροι. Οι «χελώνες» ενθαρρύνονται, καθώς ακούν ένα κρουστό να ηχεί ρυθμικά, να κινούνται με παράξενες κινήσεις, να βγάζουν παράξενους ήχους και να τρέχουν με ιδιαίτερους τρόπους (π.χ. όπισθεν). Μόλις ακούσουν τον/την εκπαιδευτικό να φωνάξει «ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΙΝΔΥΝΟΣ!» καλούνται να τρέξουν, γιατί τους κυνηγούν οι γλάροι. Κάθε φορά που ένας γλάρος πιάνει μία χελώνα, η χελώνα μπαίνει στο καβούκι της και μένει παγωμένη ή στέκεται ακίνητη με κλειστά αυτιά. Το παιχνίδι συνεχίζεται για όση ώρα επιθυμεί ο/η εκπαιδευτικός και η ομάδα.

Κινητικό παιχνίδι 2: «Κανένα αυγό μόνο του»

Τα παιδιά χωρίζονται σε 2 ομάδες. Κάθε ομάδα έχει τον ίδιο αριθμό παιδιών. Ορίζεται μία διαδρομή από τον/την εκπαιδευτικό και στη μέση αυτής τοποθετούνται ανακατεμένα τα αυγά. Από τη δεξιά πλευρά, στέκεται η μία ομάδα παιδιών σε σειρά και απέναντί της η άλλη ομάδα. Στόχος του παιχνιδιού είναι η κάθε ομάδα να μαζέψει τα αυγά με το χρώμα της ομάδας της όσο πιο γρήγορα γίνεται παίζοντας «σκυταλοδρομία».

Ενδεικτικές προεκτάσεις

Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, όταν τα παιδιά είναι παγωμένα/ακούνητα μέσα στο καβούκι τους, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ακουμπά κάθε φορά ένα παιδί και να λέει τι φαντάζεται ότι βλέπει μέσα στο καβούκι του. Με αυτόν τον τρόπο, καθώς ενεργοποιείται και καλλιεργείται η φαντασία των παιδιών, συνδέονται και παρατηρούν τη διαφορετικότητα του/της καθενός/μιάς ως προς τη σκέψη και τις εσωτερικές του αναπαραστάσεις.